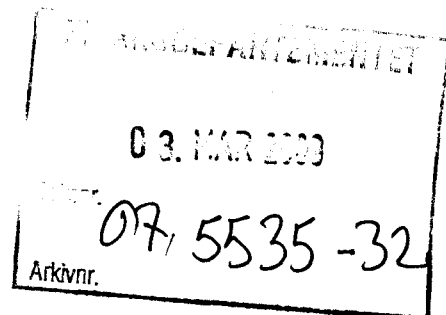

DET KONGELIGE
BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Finansdepartementet
Pb. 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref
07/5535 FM AG

Vår ref
200805263-/LSP

Dato
27.02.2009

Innspill til høring - Rapport om konkurransen og effektiviteten i markedet for verdipapirfond og andre spareprodukter

Vi viser til henvendelse fra Finansdepartementet av 12.12.2008 med invitasjon til å komme med merknader til rapport om "*Konkurransen og effektiviteten i markedet for verdipapirfond og andre spareprodukter*" som Kredittilsynet har utarbeidet.

Forbedringer nødvendig

De senere år er det beskrevet en rekke betenkelige forhold knyttet til finansinstitusjoners salg av spareprodukter, især såkalte strukturerte spareprodukter. Flere undersøkelser og mange enkeltteksempler viser at finansinstitusjonene ofte har latt hensynet til egen fortjeneste gå foran kundens interesser. Mange kunder opplever å ha blitt "lurt" til å investere i spareprodukter, gjerne lånefinansiert, som har gitt betydelige økonomiske tap. I følge anslag som er gjengitt i pressen har norske kunder de siste årene lånt i størrelsesorden 38 milliarder kroner til plassering i såkalte strukturerte produkter, og kundene skal ha tapt om lag 14 milliarder kroner på denne typen plasseringer. Det er svært positivt at det fra 2008 er det innført et strengere regelverk knyttet til salg av slike produkter.

Forbrukerrådet melder om en sterk økning i antallet enkelthenvendelser om sparing og investering, spesielt etter uttalelsen fra Banklagenemda nylig, om at DnB NOR bør erstatte det tap en kunde har hatt på lånefinansierte strukturerte spareprodukter. (Røeggen-saken).

En undersøkelse Forbrukerrådet har foretatt blant norske sparere viser at kjøpere av spareprodukter kjennetegnes av liten vilje til å ta risiko, og at de har varierende

sparehorisont. Blant dem som sparer i aksjefond uttrykker 61% liten eller ingen vilje til å ta risiko med sparepengene. Dette fremstår som noe paradoksalt på bakgrunn av at aksjefond er en plassering med betydelig risiko,.

BLD mener at Kredittilsynets rapport er et viktig bidrag til å få belyst forholdene i sparemarkedet, med sikte på å rette opp skjevheter og ubalanse, og gi forbrukerne bedre mulighet til å foreta investeringer og sparing som tjener deres interesser.

Selger - ikke rådgiver

BLDs inntrykk er at den beskrivelse Kredittilsynet gir av forholdet mellom partene i sparemarkedet er korrekt: Privatkunder har normalt ganske begrensede kunnskaper om investeringsprodukter, og er derfor i stor grad avhengig av råd fra profesjonelle om de ønsker å vurdere alternativer til tradisjonell banksparing. Den informasjon kunden mottar, både om risiko og om kostnadselementene knyttet til et produkt, synes ofte å være for dårlig.

Det fremgår av rapporten at Kredittilsynets tilsynsvirksomhet har avdekket at foretak som driver med investeringsrådgivning og formidling av spareprodukter, har ivaretatt hensyn til egen inntjening på bekostning av kundens interesser. Det fremgår også at praksis ofte er at rådgivers avlønning er direkte knyttet til de provisjonsinntekter "rådgivningen" genererer.

BLD er enige i Kredittilsynets vurdering om at tittelen "selger" ofte er mer beskrivende enn "rådgiver" for det faktiske forholdet mellom denne og kunden. Det blir villedende å bruke betegnelsen "rådgiver" når målet er å selge et produkt, og når det viser seg at "rådgiverens" egne økonomiske interesser settes foran kundens. Rådgiver-betegnelsen inngir i slike situasjoner en falsk trygghet, som kan bidra til at kunden i mindre grad foretar egne undersøkelser.

Flere problemområder og tiltak

Forbrukerrådet ¹ har nylig foretatt en undersøkelse av finansiell rådgivning, som viser flere problemområder i kundenes møte med "rådgivere" som selger investeringsprodukter. Kort oppsummert var resultatet at litt over halvparten av de gjennomførte rådgivningssamtaler fikk karakteren "ikke bestått". Dette i hovedsak med bakgrunn i at kravene som ligger i lovgivningen, i god rådgivningsskikk og i bransjens egne atferdsregler, ikke ble overholdt på en tilfredsstillende måte. Undersøkelsen viste at mange kunder har fått samme råd, uavhengig av deres likviditet og sparehorisont. Det ble i mange tilfeller gitt utilstrekkelig informasjon om risiko, om kostnadselementer, og om det totale kostnadsbilde. Det ble også i flere tilfeller – etter Forbrukerrådets vurdering - gitt for dårlig skriftlig dokumentasjon av hva som ble sagt i rådgivningssamtalen.

¹ http://forbrukerportalen.no/filearchive/ryddepakke_i_sparemarkedet.pdf

Norske banker er forpliktet av regler i verdipapirhandelloven og gjennom EU-direktivet MiFID (markeder for finansielle instrumenter direktiv). MiFID gir et høyere forbrukervern enn tidligere, og innfører krav om konsesjon for å tilby investeringsrådgivning. I.h.t. dette regelverket klassifiseres forbrukere som ikke-profesjonelle investorer, og muligheten til å selge kompliserte spareprodukter til denne typen kunder avgrenses. I regelverket presiseres bl.a. at de som driver med investeringsrådgivning kun unntaksvis kan motta betaling fra andre enn kunden. Kredittilsynet opplyser at de arbeider med håndheving av de nye reglene i verdipapirhandelloven, og at det forventes at bransjens atferd skal endres i positiv retning når det gjelder å ivareta kundenes interesser.

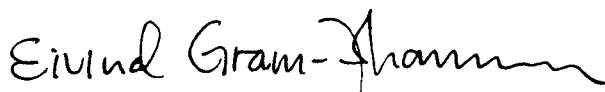
BLD er av den oppfatning at det bør vurderes enda tydeligere og strengere krav til rådgivningssituasjonen. Forbrukerrådet har foreslått flere tiltak for å bedre kundenes stilling, bl.a. en standardisering av opplysninger i salgsprospekter for investeringsprodukter. Forbrukerrådet peker på at det må være mulig for kunden å forstå både de ulike kostnadselementene og totalkostnaden, bl.a. slik at de ulike investerings-/ spareprodukter skal kunne sammenlignes.

Det er også viktig at informasjon om risiko knyttet til det enkelte produkt kommer tydelig frem. En standardisering av opplysninger vil gjøre det lettere for kunder å skille produkter i ulike risikokategorier, og å sammenligne. Et annet viktig punkt er at kunden bør få skriftlig informasjon om hva som er fremkommet i rådgivningsmøtet. Dette er en forutsetning for at kunden skal ha mulighet til å vurdere tilbudet på en god måte før en ev. beslutning om kjøp av spareprodukt treffes.

Tilsynsmyndighetenes ansvar

Kredittilsynets rapport og Forbrukerrådets undersøkelse viser hvor viktig det er at tilsynsmyndighetene kjenner til hvordan finansbransjen fungerer i praksis. BLD forutsetter at Kredittilsynet har en fortsatt årvåkenhet rettet mot praksis som i uheldig grad svekker forbrukernes stilling i markedene for verdipapirfond og andre spareprodukter.

Med hilsen

Eivind Gram-Johannessen (e.f.)

Lise Spikkeland